

Phẩm 124: LỖI LẦM CỦA THAM

Hỏi: Tham dục có những lỗi lầm gì mà muốn dứt trừ?

Đáp: Tham dục thật sự gây tạo khổ đau. Hàng phàm phu điên đảo vọng sinh tưởng vui, người trí thấy khổ thì liền đoạn trừ. Lại nữa, thọ dục không biết nhàm chán, như uống nước mặn càng uống càng khát, vì càng thêm khát làm sao có vui được? Vì thọ dục nên tích chứa các điều ác, lại dùng các thứ dao gậy đều do tham dục. Kinh nói: Tội của tham dục rất nhẹ nhưng khó bỏ, vì đối với sự giận dữ nên gọi là tội nhẹ, nhưng thật ra là rất nặng. Lại, tham là nhân duyên của việc thọ thân sau. Như nói ái là nhân duyên cho thủ, cho đến tích tập thành khối khổ lớn. Lại nói: Khổ là nhân cho ái. Lại nói: Tỳ-kheo phải nên suy nghĩ kỹ càng, những điều khổ do đâu mà có? Nên biết đều do thân làm nhân duyên, thân là nhân nơi ái. Lại nói: Trong đoàn thực có hỷ, có tham vì thể thức sinh trong ấy, vậy phải biết ái là nhân duyên của việc thọ thân. Lại, tham này thường hành trong bất tịnh, như người nữ v.v... Người nữ này thân tâm bất tịnh, như đống phân nhơ, như rắn độc có thể cắn hại, có thể làm nhiễm. Lại, tham dục này luôn đi trong si mê. Như nơi Kinh nói: Ví như con chó gặm khúc xương khô còn dính chút ít máu, do nước dãi thấm vào tưởng cho là ngon. Tham này cũng vậy, ở trong tham dục không có mùi vị, vì sức mạnh của tà kiến điên đảo nên cho là thọ hưởng vị. Lại như bầy thú ví dụ về khúc thịt v.v... Có người hoặc ở trong việc quá khứ vị lai mà sinh tham dục, nên biết thường hành trong si mê. Lại, chúng sinh vì nhân duyên của tham dục nên vui ít khổ nhiều. Vì sao? Vì hưởng sự giàu sang thì ít, mà chịu cảnh tán hoại thì nhiều. Lại, người ái dục vì vui thích tạo nhân nên chịu đủ các khổ đau. Nghĩa là khi mong cầu thì khổ, khi giữ gìn lại khổ, khi thọ dụng cũng khổ. Như cấy lúa, buôn bán, chiến đấu v.v... khi mong cầu là khổ, khi giữ gìn lo sợ mất nên khổ, hiện tại không nhàm chán nên khổ. Lại nữa, khi vui vẻ yêu thích hội tụ thì ít, khi chia lìa thì khổ nhiều, nên biết dục có nhiều lỗi. Như Phật nói ái dục có năm thứ tội lỗi. Một là mùi vị ít mà lỗi lầm nhiều: Hai là các phiền não hưng thịnh: Ba là đến chết không biết nhàm chán: Bốn là bị Thánh Hiền chê trách bỏ rơi: Năm là không có ác nào mà không gây tạo. Lại, tham dục này thường sai khiến chúng sinh thuận theo dòng sinh tử, xa lìa Niết-bàn. Có những tội lỗi nhiều vô lượng như vậy, nên biết tham dục có nhiều lỗi lầm. Lại nữa, các phiền não sinh ra đều nhân nơi tham dục. Như tham thân nên khởi các phiền não. Lại, không nhổ lên gốc ái sử thì luôn phải chịu khổ, như cây độc không chặt

bỏ thì sẽ thường hại người. Lại, tham có thể khiến cho chúng mang gánh nặng nề. Lại như trong kinh nói: Tham ái là sợi dây trói buộc. Như hai con trâu đen, trắng, không tự buộc nhau chỉ do sợi dây ràng buộc. Như vậy mắt không buộc sắc, sắc không buộc con mắt, nhưng tham dục thì trói buộc ở trong, nếu duyên với ràng buộc ấy thì không được giải thoát. Trong kinh nói: Chúng sinh bị vô minh che phủ ái ràng buộc nên qua lại trong sinh tử, không có nguồn gốc. Lại như, trong kinh nói: Tham đoạn dứt thì sắc cũng đoạn dứt, cho đến thức đều dứt. Tham này nhờ quán vô thường v.v... nên đoạn dứt. Đoạn dứt tham dục này thì tâm được giải thoát. Sắc tham bị đoạn thì không còn sắc. Không có sắc thì khổ diệt, cho đến thức cũng như vậy. Nên biết tham dục là sợi dây trói buộc bền chắc. Tham dục như giặc cướp mà chúng sinh không thấy chỗ ác của nó. Lại nữa, tham dục thường hành ở trong cửa mê mại đẹp đẽ nên gọi là ác sâu xa. Lại, tâm chúng sinh ham thích khởi tham dục, cho đến loài muỗi kiến cũng đều ở trong ăn uống dâm dục khởi lên. Lại, tham dục này tạo vô số nhân duyên trói buộc tâm người. Đó là cha mẹ, anh em, chị em, vợ con và của cải v.v... Lại, chúng sinh do các thứ tham như ăn uống dâm dục nên tâm bị che khuất, tức có thể thọ sinh. Nếu tham nơi thiên định thì sinh vào cõi trên. Lại, tham dục này có thể hòa hợp, tất cả điều ưa thích của thế gian mỗi mỗi khác nhau. Tham dục hòa hợp giống như cát khô được nước thì dính kết lại. Lại, ở trong sinh tử lấy tham ái làm mùi vị. Như nói: Tham đắm mùi vị trong sắc. Nghĩa là do nơi sắc sinh ra, hoặc mừng hoặc vui. Nếu không có tham thì không có mùi vị, không có mùi vị thì mới có thể mau đoạn dứt sinh tử. Lại, tham dục này trái với sự giải thoát. Vì sao? Vì chúng sinh do tham đắm lạc dục, lạc thiên định nên không thích giải thoát. Lại, nếu dứt được một phần tham tức trở thành một phần vui. Như nói: Tùy chỗ lìa dục mà dần dần được vui sâu xa. Lại nói: Nếu muốn đạt được các thứ vui, phải xả bỏ tất cả dục, bỏ tất cả dục thì được vui rất ráo. Nếu muốn có được vui lớn, phải rời bỏ vui nhỏ, lìa bỏ vui nhỏ nên có thể đạt được vui vô lượng. Lại nói: Người trí lại không có lợi ích riêng. Như lìa tâm tham ái, theo tâm lìa tham ái thì diệt các khổ đau. Lại, tham dục này làm hư hoại pháp thiện. Vì sao? Vì người tham chấp sâu nặng thì không đoái hoài đến giới luật, dòng họ, giáo pháp, oai nghi, tiếng tăm, không lãnh thọ lời giáo huấn, không thấy sự tai hại, không xem xét tội phước, như kẻ cuồng loạn, như say sưa, không biết tốt xấu, cũng như người mù không thấy phước lợi. Như nói: Tham dục không thấy lợi ích, tham dục không biết pháp, cũng như mù tối không có trí tuệ, do không diệt trừ tham dục.

Lại nói: Tham dục là biển cả không bờ bến, không có đáy, sóng dậy xoáy cuộn rất sâu, có trùng ác và quỷ La-sát. Các thứ hiểm nạn như vậy, không ai có thể vượt qua khỏi được. Chỉ nương nơi thuyền giới thanh tịnh, nhờ sức của gió chánh kiến, Đức Phật là bậc thầy lớn trên thuyền, có thể chỉ dẫn các con đường chánh, như chỗ nói mà tu hành, người này tức có thể vượt qua. Hơn nữa, trong các phiền não không có tướng nhớ, phân biệt về mùi vị nào bằng tham dục. Lại, tham dục này rất khó dứt. Như trong kinh nói: Có hai nguyện khó đoạn nhất: Một là muốn đạt được. Hai là muốn sống lâu.

Hỏi: Tham dục có lỗi lầm như vậy, làm sao biết được tướng của tham dục?

Đáp: Người nhiều tham dục thì ưa thích nữ sắc và hương hoa, chuỗi ngọc anh lạc, đờn ca, múa hát, thường đến nhà dâm nữ tụ họp ăn uống, thích nơi chốn đông người cùng các thứ đồ chơi, ưa dùng lời nói ngọt ngào, tâm thường vui mừng, sắc mặt tươi tắn, luôn hỏi chào, mỉm cười, nói năng khó giận, dễ mến, nhiều lòng thương xót, thân thể tháo vát, tự chấp chặt về thân. Những điều như vậy gọi là tướng nhiều tham dục. Tướng này và tánh trói buộc thuận nhau nên khó đoạn dứt. Lại, tất cả tham dục rốt ráo đều là khổ. Vì sao? Vì các sự việc tham ái ắt sẽ ly tán, nhân duyên ly tán nhất định có buồn khổ. Như nói: Người trời đều vui thích sắc, tham sắc, ưa sắc, đắm sắc, khi sắc này hoại diệt thì tâm lo lắng, buồn rầu. Thọ, tướng, hành, thức cũng như vậy. Lại, trong các kinh, Đức Phật thường nói nhiều ví dụ để chê trách tham dục này. Vì nó có thể giết hại tuệ mạng, nên nói là độc ác. Ở trong tâm làm khổ nên gọi là gai góc. Vì nó có thể đoạn mất thiện căn nên gọi là dao. Có thể đốt cháy thân tâm nên gọi là lửa. Vì nó có thể sinh ra các khổ đau nên gọi là oán. Từ trong tâm sinh ra nên gọi là giặc bên trong. Do rất khó nhổ bật lên nên gọi là rễ ăn sâu. Vì thường làm như nhớp tiếng tăm nên gọi là bùn đọng. Ngăn cản đạo thiện nên gọi là vật chướng ngại, khiến cho bên trong đau nhức nên gọi là mũi tên găm vào tim. Dấy khởi các điều ác nên gọi là căn bất thiện. Chảy vào biển sinh tử nên gọi là sông. Cướp đoạt của cải thiện nên gọi là giặc. Tham dục có những tội lỗi nhiều vô lượng như vậy, vì thế cho nên cần phải đoạn dứt.

Phẩm 125: ĐOẠN THAM

Hỏi: Tham dục có những lỗi lầm như vậy, làm sao có thể đoạn dứt?

Đáp: Dùng quán bất tịnh để ngăn chặn, quán vô thường v.v... để đoạn trừ.

Hỏi: Có người vì hiểu vô thường nên càng tăng thêm tham dục, việc này thế nào?

Đáp: Nếu người nào có thể nhận biết tất cả đều vô thường, thì không còn tham dục. Như trong kinh nói: Khéo tu tập về tướng vô thường thì có thể phá trừ được tất cả tham dục, nơi ba cõi Dục, Sắc, Vô sắc, tất cả các thứ trạo cử, kiêu mạn và vô minh. Lại, nếu người nào có thể nhìn thấy thế gian đều khổ nhân duyên của khổ là tham, thì tham này đoạn dứt. Lại nữa, nếu người thường nghĩ: chắc chắn ta phải chịu khổ về sinh già bệnh chết, thì tham này đoạn trừ. Lại, nếu đạt được vui thanh tịnh thì bỏ vui bất tịnh. Như được thiền thứ nhất, thì bỏ ái dục. Lại thấy lỗi lầm của tham dục thì có thể đoạn dứt. Lỗi lầm của tham dục như trước đã nói. Nhờ học rộng hiểu sâu, trí tuệ phát triển nên có thể trừ đoạn tham dục, dùng tánh trí của tuệ phá tan phiền não. Nhờ nhân duyên thiện đầy đủ nên tham dục đoạn dứt. Nghĩa là giữ giới thanh tịnh v.v... Mười một thứ định có đủ trong Đạo để sẽ nói sau. Lại nữa, các phương tiện như sắc trí, pháp trí, Đức Phật là vị đại lương y, các vị đồng học là những người cung cấp, chánh pháp là thuốc, lời nói, việc làm của mình phải đúng, thì bệnh tham dục mới đoạn. Như người bệnh nhận biết đầy đủ ba việc thì bệnh liền dứt.

Hỏi: Trong kinh nói: Dùng quán bất tịnh để trừ tham dục, vì sao nói bất tịnh và vô thường?

Đáp: Tất cả pháp Phật đều nhằm để phá trừ các phiền não, nhưng mỗi pháp có lực trội hơn. Trước hết dùng quán bất tịnh để ngăn chặn tham dục, sau đó mới lấy trí vô thường để đoạn trừ. Lại nữa, dùng quán bất tịnh để trừ tham dục thô, là chỗ nhiều người nhận biết. còn tham dục sử thì vi tế, phải nhờ quán vô thường mới dứt được. Lại, không chỉ nơi một kinh đã nói như vậy mà trong các kinh cũng nói về pháp khác có thể đoạn trừ. Thực hiện những nhân duyên như vậy thì tham dục dứt.
